

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

צו

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת צו - פרה

- במקום חסרון כים - שלא להרהר אחר מידותיו של הקב"ה אלא לבטוח בו..... ב
- לא תאפה חמץ - למעט בהשתדלות ולסמוך על הקב"ה..... ו
- אם על תודה יקריבנו - הודאה לה' על חסדיו ונפלאותיו, שיחו בכל נפלאותיו..... ט
- אודך כי עניתני ותהי לי לישועה - ההודאה ממשיכה ישועות ורחמים..... יב
- תוקד בו - השתוקקות כאש להבה לעשות רצונו..... יד
- פרשת פרה - טהרת הפרה בזמן הזה על ידי קריאת הפרשה..... טו
- זאת חוקת התורה - אין טהרה כתורה..... יז

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת צו - פרה

הנהגתו, באמרו בליבו מדוע דרך רשעים צלחה, ראה כי פלוני זכה לעשירות ולפרנסה בהרחבה אף שאינו הגון וכשר יותר ממני, ומטעם זה אמרו חז"ל (עירובין מא:): שדקדוקי עניות מעבירין את האדם על דעת קונו, כי אין דעתו שלימה מחמת גודל צערן ודחקן, וקשה לו לכבוש דעתו ומחשבתו והרהור הלב הנכבד והנדרב. והנה עניים הללו צריכים כפרה ותיקון על 'הרהורים' אלו, ומהי כפרתם - כמו שאמרו חז"ל (ירושלמי יומא פ"ח ה"ז) 'עולה מכפרת על הרהור' הלב"ב. לכן אמר ר"ש ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כים, שכן בפרשה זו העוסקת בענין קרבן עולה שכאמור הוא מצוי אצל דלים ורשים, הוא המקום הנכון ביותר להזהיר למי שסובל מ'חסרון כים' ומחסור בפרנסה וכיו"ב, לזרו אותם שיחזקו ליבם בה' ולא ירהרו אחרי מידותיו ח"ו,

במקום חסרון כים - שלא להרהר אחר מידותיו של הקב"ה אלא לכטוח בו

בפרשתן (ו ב), 'צו את אהרן ואת בניו לאמור זאת תורת העולה וגו', וברש"י, 'אין צו אלא לשון זירו מיד ולדורות. אמר ר' שמעון ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כים'. ולכאורה יש להקשות, מדוע רק כאן - לגבי קרבן עולה, הוצרך הכתוב לזרו מפני שיש בו חסרון כים, והרי מצוות הרבה נאמרו בתורה שיש בהם חסרון כים, ולא מצינו שנכתב בהן לשון 'צו'.

ומבאר הרה"ק ה'קדושת יום טוב' זי"ע, כי הנה האיש אשר הקב"ה מעמידו בנסיון העוני ל"ע, אזי מצוי שיבוא להרהר אחר מידותיו של הקב"ה ודרכי

א. זה הכלל, ראשית דבר עלינו להשריש בקרבנו את האמונה ללא כחל ושרק, וכמו שמבקש ומתחנן על כך הרה"ק מרנ"א מליז'ענסק זי"ע בתפילתו (שלפני התפילה) ותהא אמונתך קשורה בלבנו כיתד שלא תימוט וכאותה יתד שתוקעים אותה עמוק בארץ כדי שגם אם ינסו הרוחות לעקרה - היא לא תימוט. מעשה נפלא ומאמר נחמד הובא בספר 'ירושלים של מעלה' (ח"ד עמ' 127) סיפר הרב ר' יהושע ווייסמאן זצ"ל שזכה להגיע לגיל המאה ויותר, שבילדותו עלו הוריו מ'אשכנז' (גרמניה) לארץ ישראל והתגוררו בשכונת 'נחלת שבעה', לא עברו ימים רבים ולדאבון לב פרצה מגפה נוראה (בשנת תרמ"ב), ובתוך זמן קצר נפטרו אביו ואמו ונשאר יתום גלמוד, וכאשר הגיעה הבשורה המרה לארץ מגורי אביו החליט דודו 'אחי אמו' להשיבו לחיק המשפחה, ואכן הדוד הגיע לקראת חג הסוכות לארה"ק על מנת לחזור לאחר החג ביחד עם הילד היתום.

בימי החג בקרו יחדיו אצל כל גדולי ירושלים, ובשמחת תורה לקחו הדוד לחזות בעבודת הקודש של הגה"צ רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל, רבה של ירושלים, בבית הכנסת שב'בתי מחסה' בעיר העתיקה, בריקודין קדישין לכבוד התורה וכדת היום. והנה כל שנותיו היה הרי"ח נוהג לאסוף את כל ילדי בית המדרש ולרקוד עמהם (גם לאחר שנתעטר בכתר מרא דארעא קדישא), כשהוא שר את הפזמון 'אין כאלוקינו' באידיש, והילדים עונים אחריו בצוותא. אף רבי יהושע הצטרף ל'מחול', ומאחר שהרי"ח הכיר את משפחתו וידע מה שעובר עליו ורצה לעודדו ולקרבו, על כן נכנס לרקוד בסמוך אליו, לפתע עצר הרי"ח את הריקוד, ופנה אליו ושאל בקול, יהושע'לה, הרי אנו מכריזים קודם ואומרים אין כאלוקינו, אין כאדונינו וכו', וחוזרים ושואלים מי כאלוקינו מי כאדונינו, היכן מצינו שאומרים את התירוץ קודם הקושיא, ומה מקום לשאול אחר שאנו כבר יודעים את התירוץ... התרגש הילד ונבהל, מדוע שאל הרב שאלה זו דווקא אותי, בודאי ראה על מצחי איזה סימן ורושם לחטא... הרגיעו הרי"ח, לא התכוונתי אליך דווקא, אלא מחמת שאתה עומד לידי לכן שאלתי אותך...

ופתח הרי"ח לתרץ ואמר, ידוע, כי יש בעולם חוקרים המחפשים אוצרות ועתיקות במערות, והנה פעמים שהמערות הללו ארוכות, חשוכות ומעוקלות מאד, וכאשר נכנסים לתוכן עמוק, קשה מאד למצוא את הדרך שוב לפתח, כדי לצאת מהן. מה עושים ה'חוקרים', מיד בהכנסם הם מסמנים את דרכם בחלוקי אבנים לבנות וקטנות, וכאשר מסיימים את מחקריהם חוזרים לפי 'סימן' האבנים הללו.

כי 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א-ל אמונה - כל מאי דעביד רחמנא לטב עביר'ג, לדאוג לטובתנו ואין עול צדיק וישר הוא'. ובאמת, 'כל מעשהו באמונה' השלימה^ה, וכל יסורי ה'עוני' והרחקות למיניהם בגוף

דע לך בני, העולם הזה דומה למערה ארוכה מעוקלת וחשוכה, והאדם הנמצא בו דומה למחפש האוצרות. כל ימיו הוא שואל מבקש ומחפש. אך לפעמים נכנסים לעמקים שונים, השאלות והחיפושים גוברים אז, מה... למה... מדוע... איך לצאת... עד ששואלים ח"ו מי כאלוקינו מי כאדוננו, ומגיעים לידי כפירה גמורה, אולם עצה אחת ישנה לך, לשים בדרך החיפושים אבנים קטנות, והיינו לקבוע בלבנו כי רק זו היא הדרך בה אפשר להגיע שוב אל הפתח לאור העולם, כשאנו מכריזים ראשית דבר 'אין כאלוקינו אין כאדוננו', אין אחר בלתי הוא, הרי גם כשנמצאים בתהומות עמוקים אין מאבדים את הדרך הנכונה. אלה הן האבנים הלבנות המצילות של כלל ישראל. וככל הנראה רצה הגרי"ח להזהירו מפני רוח ההשכלה והכפירה שהחלה מנשבת אז בחוצות ירושלים, ובפרט לקראת צאתו לגולה, שלא ידבק בידו אפילו משהו.

בימיו האחרונים היה רבי יהושע מרבה לחזור על סיפור זה, והיה מוסיף בגניחה, הרבה הרבה עברתי בימי חלדי הארוכים עלי אדמות, ניסיונות שונים עברו עלי מעת הגעתי בילדותי לגרמניה, שתי מלחמות עולם שגרמניה נהלה עברתי, שהייתי במחנות כפיה, אבדתי את כל משפחתי עם כל יוצ"ח, כמעט כבר אמרתי נואש ואבדתי כל תקווה, אך כשהייתי נזכר בדבריו של רבי יוסף חיים, היו לי אבנים טובות אלה כקרני אור באפלה הגדולה עד היום הזה. והיה רבי יהושע מסיים את דבריו, העולם הזה אינו שלנו, יש מנהיג לבירה היודע לתרץ את כל השאלות ואת כל החקירות. ב. ויש להביא יסוד נאמן מדברי ה'אבן עזרא' (ה ז) על הכתוב בפרשת ויקרא (ה א-ג) בדיני 'קרבן עולה ויורד', שאם נשבע לשקר וכו' צריך להביא כשבה או שעירה לחטאת, אך אם הוא דל ואין ידו מגעת להביא בהמה הרי מחויב הוא להביא שתי תורים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה. ולכאורה תמוה, מדוע על הדל להוסיף גם קרבן עולה, מה בינו לבין ה'עשיר' שמביא רק קרבן חטאת. וביאר ב'אבן עזרא' בשם רב יצחק בזה"ל, 'כי טעם אחד עולה בעבור שלא תגיע ידו אולי עלה על רוחו מחשבה', וביאר הדברים כפי שהרחיבו המפרשים, כי יתכן שזה העני בראותו שאינו יכול להביא בהמה לקרבנו הרי עולה בליבו מחשבת הרהור ח"ו כנגד הנהגת הבורא ית"ש מדוע עשאו עני, מה נגרע חלקו מהעשיר שיכול להביא קרבן 'נכבד', על כן חייבה אותו התורה להביא גם קרבן לעולה, שהיא מכפרת על הרהור הלב.

והוסיפו בזה דבר מבהיל, שהלא כלל הוא בידינו ש'מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה' (קידושין לט:), ואין אדם חייב להביא כפרה על מה שהרהר בעבירה, ואם כן מדוע העני צריך להביא אחד לעולה על שחטא במחשבתו, אלא שכבר אמרו בגמ' (שם) שבשונה משאר עבירות הרי בעבודה זרה הקב"ה מצרף את המחשבה למעשה, ואותו הרהור רע כנגד הנהגת הבורא ית"ש שעשאו עני הרי זה ככפירה רח"ל ויש בה שמץ של ע"ז, על כן צריך להביא קרבן עולה לכפר לו על שהיה לו הרהור כפירה.

ג. סיפר הרה"ח רבי משה נתן גולדברג ז"ל מחסידי גור בבני ברק, שבילדותו היה דר בווארשא, והנה ביום אחד התפשטה שמועה מרנינה כל לב, כי הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע עומד להגיע לווארשא, ותיהום כל העיר בהתרגשות לקבל פני הצדיק, והיות והיה זה בערוב ימיו של הח"ח וכבר היה שרוי בחולשה גדולה על כן הודיעו שאין רשות נתונה להיכנס להתפלל במחיצת הח"ח. בהגיע ליל שב"ק התפלל הח"ח בבית האכסניא, ור' משה נתן הנ"ל השתוקק מאוד לחזות בפניו הק', והיה אז בחור בעל כח, על כן טיפס על מקום גבוה ומשם קפץ מבעד לחלון אל תוך הבית.

וסיפר, כי הח"ח היה מכונס בתוך עצמו, ואף לא הגביה את עיניו והשמיע מדברות קדשו, שהנה מדרך ה'חותם' שהוא עשוי באופן שיש עליו אותיות הפוכות עד שאי אפשר להבין מה כתוב בו, ורק לאחר שחתמו אז רואים את האותיות בצורה ישרה ונתגלה תוכן הכתב, וסיים החפץ חיים, הגלות היא כ'חותם' שעדיין לא חתמו בו, עתה ה'הנהגה' היא בהסתר גדול מבלי שניתן להבין, אך לאחר הגאולה השלימה בב"א יובן הכל כדוגמת החותם לאחר שחתמו בו, ואז נראה שכל הגלויות היו אך ורק להטיב לנו באחריתנו (הובא בפאר מקדושים על שה"ש עמ' תרעג).

ד. וכמו ששמעתי דבר נאה ומתקבל מפי איש נבון ומשכיל, הרגשה שהיתה לו בבחי' 'מבשרי אחזה אלוך', כי פעם אחת ייבב ובכה בנו הקטן שהוא רעב ורוצה לאכול, רצה הרב להכין לו מאכלו בבקבוק המיוחד לו (מטרנה) להשקיט את רעבונו, וחיפש אחר ה'בקבוק' ומצאו אחוז בידי התינוק ונטלו מידו, אין צורך לתאר את יללותו

באר הפרשה - פרשת צו - פרה

ובנפש הם שמביאים אותו להשלים את התפקיד שבעבורו להשיג את דרכי הבורא ית"ש, ולעולם אין אדם יודע ירד לעולם, אלא שלקוצר שכלו של האדם אינו יכול מה טוב עבורו, ורק הקב"ה הוא ש'תמים פעלו'.

ובכיותיו של התינוק, כי 'לגודל שכלו' נדמה לו שלוקחים ממנו את הבקבוק החביב עליו כבבת עיניו... ואינו מבין שאדרבה אין רצונו של אביו אלא למלאות את הבקבוק מחדש ולהביא לו מאכלו, אין כאן לקיחה אלא נתינה... אלא שתינוק אינו מבין זאת על כן הוא בוכה... או אז האיר השי"ת בעיניו ללמוד מכך 'לקח' על כל תהלוכות חיי האדם, אביו שבשמים רוצה להביא עלינו את הטובה ועל כן 'לוקח' מאתנו כדי למלאות את השפע ולתת לנו רוב טובה, אך אנו ה'הבנים הקטנים' איננו מבינים ועל כן אנו בוכים ומתמרמרים על שנטלו מאיתנו.. ובאמת אין כאן לקיחה אלא נתינה...

ה. וכמו שאמרו ללמוד ממשחק ה'פאזל' הנודע, בו צריך לצרף חלק לחלק בכדי להשלים את כל ה'תמונה', וזה מעשהו, בחלק אחד יש 'חור' וחסרון ב'מידה' מסוימת וצריך לחבר אליו חלק אחר שיש בו 'בליטה' באותה מידה בתבנית וצורת ה'חור' שבחלק השני, ואם יהיה החור עשוי בשינוי קצת, ואפילו בשינוי קטן ביותר שוב לא יוכל להתחבר אל החלק הראשון... כיו"ב, פעמים שאדם מלא בקושיות מדוע יש בי 'חור' ומחסור מסוים, והאמת היא כי הקב"ה מנהל עולמו ומגלגל ומסבב הכל בכדי להביאו לשלמות הפאזל... ואי לאו האי חור כתבניתו וכצורתו - לא פחות ולא יותר, לא יוכל להביא את החלק המשלימו... כמו"כ כביכול היא הנהגת הקב"ה בעולמו הוא כעין הפאזל המוכר לנו, שרק אחרי שכל אחד השלים את השני יש לפנינו תמונה ברורה ונהירה. ומה שהקב"ה נוטל מכאן ומביא לכאן, כל זה תבין כעבור זמן כשתראה איך הכל היה חסר זה לזה והשלים זה את זה.

פעם אחת, כשרצה הגה"ק גאב"ד סי גייט זצ"ל (נלב"ע זה עתה) להמשיל ענין זה, סיפר כדלהלן, הנה ידוע כי בארצות יורופ (אירופה) נוסעות להם רכבות לאורך ארצות ויבשות, ברכבות הללו ישנם קרונות עם מיטות מכובדות לשינת ליל, ויהי באחד הלילות יצא איש מנוסעי הרכבת והתלונן לפני אחד מאנשי הצוות (Staff) שהמנעלים (נעלי בית) שהוכנו עבורו בסמוך למיטתו הינם שני נעליים שמאליות, נענה האיש, אינטערעסאנט (מעניין), זה לי כעשרים שבע שנות עבודה כאן, מעולם לא נתקבלה כל 'תלונה' ואילו היום כבר שניים התלוננו, אחד אמר שיש לו שני נעליים ימניות ואתה אומר שיש לך שניים שמאליות... ולא הבין 'שוטה' זה שהיינו הך, אין כאן שתי תלונות - אלא פתרון אחד לשניהם, לזה יש שנים שמאליות כי יש לו את השמאלית של רעהו ולרעהו יש את הימנית שלו... ו. משל למה הדבר דומה, לאחד שהחזיק סיגריה בין שפתיו וניגש לרעהו וביקש ממנו 'אש', הביט בו הלה ושאלו האם אתה בטוח שברצונך שאדליק את הסיגריה, השיב ההוא, פשיטא ופשיטא... חזר הלה ואמר לו, כפי מה שהנני רואה - אין ברצונך שאדליק... ולא הבין בעל הסיגריה לפשר דבריו המוזרים והתמוהים... ומה כל ה'עסק' שהוא עושה, שיוציא את הגפרורים (matches) מכיסו וידליק האש, ושלוש על ישראל... הסביר לו הלה, הרי אתה אוחז את הסיגריה הפוך... כשהחלק המיועד להכניס לתוך הפה (פילטער) נמצא כלפי חוץ, ואילו הצד החיצוני אחוז בין שפתותיך, ואילו אמלא את בקשתך ואדליק את האש הרי אקלקל את הסיגריה... והנמשל פשוט ביותר, האדם אוחז את ה'סיגריה הפוך' ואינו מבין מדוע 'אין מדליקים', ואינו תופס כי לא טוב הדבר עבורו... זאת ועוד, אותו פלוני שלא הדליק האם שמע את בקשתו להדליק - ודאי שכן, ואדרבה דווקא משום שרצונו להיטיב לו ושמע את עומק בקשתו שברצונו לעשן סיגריה על כן לא הדליק לו... כך פעמים הרבה שאדם צועק ומתחנן לאביו שבשמים, בוכה ומפציר וחוזר ומעתיר ולא נענה, שחלילה לו מלהרהר בלבבו שאין שומעים את תפילתי, אלא אדרבה דייקא משום שהקב"ה שומע תפילת כל פה, הוא שומע את בקשתך שאתה מבקש שתבוא עליך ה'טובה', ודייקא לכן אינו נותן לך.

וכאותו אחד שהתענה שלושת ימים, עד שאחזו בולמוס ורץ בשארית כוחותיו אל החנווני, ואמר לו, הנני הולך למות... על כן חושה והבא לי בבהילות לפלל שחור (matches) להשיב את נפשי... שפשיטא שדווקא משום ששמע החנווני את בקשתו לדבר מאכל מחמת רעבונו על כן לא יתן לו את מבוקשו, אלא יגיש לו מיני מאכלים אחרים המתאימים לזמן שכזה...

דבר נפלא אמרו ה'מגידיים', כידוע בשנות העבר גזרו ה'מלכויות' גזירת גיוס על אחינו בני ישראל, והיו עושים כל טצדקי שבעולם להיפטר מעונש זה שהיה כרוך בסכנת גוף ונפש כאחד, והיו הרבה נוהגים להתענות בכדי להחליש את גופם ולהוריד הרבה ממשקל גופם, כדי שיראו צנומים וחלשים שאינם ראויים לעבודת המלך, וישחררו

ומוסיף ה'קדושת יו"ט' לבאר לשון הכתוב 'היא העולה', שאם אכן לא יהרהר אחר מידותיו של הקב"ה, אלא יבטח בו 'אז יהיה הוא העולה, מעוני סופו לקיימה מעושר'.

אותם לחיים ולשלום. ו'מעשה' היה בבחור אחד שצם כמה ימים ברציפות ושכב על מיטתו באפיסת כוחות, ומרוב רעבון וחולשה גנח ונאנח בקול, אמו שמעה את הקול ונכמרו רחמיה - רחמי אם יהודיה אשר אין להם גבול ושיעור - ומיהרה להביא לו כוס חלב מזין עם כמה מיני מתיקה להברות את גופו, נזעק האב וצעק, וכי ברצונך להרוג אותו... הלא אם יאכל ויתחזק ויבריא יקחו אותו ל'צבא' ושם קרוב לוודאי שימצא את מותו ח"ו... הבה ונתבונן, וכי רחמי האב על הבן היו פחותים מרחמי האם... ודאי שגם האב מרחם לא פחות מהאם, ואדרבה, לאב יש 'כח' לכבוש את הרגש המתעורר לקום להאכילו עכשיו כי מביט הוא על כל העתיד וההמשך, ועל כך נאמר (תהילים קג יה) 'כרחם אב על בנים ריחם ה', הקב"ה מרחם עלינו כמו 'אב', ולגודל רחמנותו כובש את רחמיו כי הוא צופה ומביט על כל ה'תמונה' ועל הטובה השלימה ואינו פועל רחמיו רק כפי אותו רגע...

ז. בא וראה עד כמה חביב לפני המקום ב"ה כאשר איש יהודי בוטח בו ית' ומשים בו בטחונו, ממה שכתב הגה"ק מהר"ש לאניאדו זי"ע (מצפת, שהיה חי בזמנו של האר"י והבית יוסף זי"ע) לפרש מה שנאמר (תהילים כב ו) 'אלוך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו', שעצם הבטחון בהשי"ת הוא לבד סיבה להינצל ולהיושע על כן בך בטחו, ולא עוד שלא בושו, שהנה מדרך העולם שהמבקש מתנה מרעהו הרי הוא בוש ונכלם לקבל מתנה בחנם, אכן אין אדם שמתבייש לקנות בחנות מאחר שהוא בא לשלם במחיר מלא, וכל שכן אם ישלם יותר מדמי המקח... ועל דרך זה, הבוטח בהקב"ה הרי הוא כמביא לו 'דמים יקרים', וממילא אין לו בוש לבקש כל אשר יחפץ, כי הוא 'משלם' יותר ממה שנוטל... ולחיבת הדברים נציג את לשונו, כיון שהבטחון מצד עצמו כמצוה רבה חשוב ליענות ולהפלט, לזה בך בטחו עוד, ולא בושו מלבטוח תמיד בו שייטיב עמם, כי לא 'חנם' יחשב להם מה שנענו, אלא בדמים יקרים יקרי הערך, שהבטחון חשוב כמי שמביא למלך דורון 'אלף', ושואל מביתו 'מאה', אשר תמיד לא יבוש המביא כך למלך, ככה הבטחון דבר גדול, ולזה בך בטחו ולא בושו מלבטוח ולשאל תמיד ממך.

עדיין מרחשין שפתותינו בשיר וזמר להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך', והקשה הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן איש חיל' דרוש לשבת זכור דרוש ב') וכי היכן מצאנו שהיו בני ישראל 'בוטחים' וחוסים בה' באותה עת צרה יותר מכל מקום אחר. אלא מבאר באופן נורא, כי גם במצרים שמענו שזעקו אל ה' - 'ותעל זעקתם', אך יחד עם זה היה בידם לעשות פעולות מסוימות (וכגון משה רבינו שאחותו הטמינה אותו על שפת הנהר) נמצא שכביכול לא הייתה אמונתם בתכלית הגמור, לכן עם הישועה גם מצינו שחללים רבים הפילה - ומתו שם רבים מבני ישראל ומהתינוקות, אמנם בגזירת המן הרשע - 'להשמיד להרוג ולאבד', הבינו שאין בידם עשות מאומה בהשתדלות להצלתם, כי אם להשליך כל יהבם אל ה', שהרי אפילו תקוותם האחרונה 'אחות יש לנו בבית המלך' ה"ה אסתר המלכה ערכה סעודה וקראה אך ורק למלך ולהמן... לא נותרה בידם ברירה אלא להאמין בטובתו של הקב"ה ולהתפלל לפניו, לזה ניצלו בשלמות ולא נפגם אפילו כחגירת ציפורן של כל יחיד ויחיד מישראל.

עוד יש להביא מה שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תהלים) על הפסוק (לא כה) 'חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה', וז"ל, כדאיתא (בפיוט שושנת יעקב) להודיע שכל קוויך לא יבושו, אפילו אותן שאינם ראויים מ"מ החוסים בהקדוש ברוך הוא לעולם לא יבושו, וכמו כן חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה' אפילו מי שאינו ראוי, ע"כ.

ודע כי כל מעט בטחון חשוב ומרצה ומקובל לפני הקב"ה, וכך איתא מהרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע (לפורים) להודיע שכל קוויך לא יבושו, כל היינו כמו 'כל שהוא', רצה לומר, אף שהם מקוים מעט, כל שהוא, עם כל זה, לא יבושו ולא יכלמו לנצח - היינו אף לנצח, כנ"ל.

ומבין שניהם נלמד, כל קוויך - גם מי שאינו ראוי, כל קוויך - גם בטחון וקיווי מועט, אף הם לא יבושו ולא יכלמו לנצח, כי אין לך דבר המביא את הישועה יותר מהבטחון בהקב"ה. ואמרו דורשי רשומות, כי ראשי התיבות של 'הרים כדונג נמסו' (תהילים צו ה) הם בגימטריא 'בטחון' (75), כי גדול כוחו של בטחון להמיס הרים כדונג, ולסלק כל ה'מפריעים'...

ח. מדי שנה בשנה בשבת פרשת פרה היה הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע מספר בשם הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע, נוהגים היו הכומרים הנוצרים הרשעים לערוך מידי פעם 'וויכוחים' עם היהודים ברבים, להוכיח

באר הפרשה - פרשת צו - פרה

הפסח), ללמדנו, רכל המתקרב יותר לה' ראוי למעט יותר בתחבולות אנוש, עכ"ל.

ועל משקל דבריו יש להוסיף, שכל הרוצה להתקרב אל ה', לעשות רצונו בלבב שלם, ראוי לו למעט יותר בתחבולות אנוש ובהשתדלות מרובה, אלא יעשה את המוטל עליו בגזירת מלך שגור על אדם הראשון ודורותיו 'בזעת אפיך תאכל לחם', אך בד בבד יסמוך על הקב"ה שהוא הזן ומפרנס, מתוך ידיעה שההשתדלות אינה מביאה^ט כלום.

לא תאפה חמץ - למעט בהשתדלות ולסמוך על הקב"ה בפרשתו (ו י), 'לא תאפה חמץ', וכן כתיב בפרשת ויקרא (ב יא) 'כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אישה לה', כתב הנצי"ב בהעמק דבר (ויקרא שם) לבאר טעם איסור הקרבת 'חמץ' וכל שאור בבית המקדש, כי השאור נעשה כהוספה על הבריאה - ע"י מעשי בני אדם, וז"ל, (ומכיוון) ששאור הוא אמצעי להוסיף על הבריאה של הבורא ית' ע"י תחבולות בני אדם, משום הכי הזהיר עליו הכתוב בבית המקדש יותר משאר מקומות שלא נאסר שם החמץ (וזלת בימי

שהצדק עם דתם עפ"ל, ועל ידי זה היו מכריחים אותם לקבל עליהם את דתם ח"ו. פעם בא כומר רשע אל אחד הכפרים, הלה קיבל רשות משרי המדינה לערוך ויכוח כזה עם היהודים, והמנצח - מאיזה צד שיהיה, מותר לו לזרוק ולהטביע את המנוצח לים.

בקרב יהודי הכפר שררו פחד ורעדה, בהיותם 'פשוטי עם', ולא היה ביניהם חכם וזקן שיוכל לנצח רשע ערום זה, בלית ברירה תפסו אומנות אבותם בידם, ושפכו תפילות לפני אדון הכל שיושיע אותם מצרתם. ויהי בהתקרב מועד הוויכוח החלו לחפש אחר יהודי שיסכים לעמוד לפני הכומר, והנה ניגש החייט שהיה יהודי פשוט מאד והציע עצמו לערוך את הויכוח, בהיותו סמוך ובטוח בה' האלוקים שבוודאי יושיעם מצפרי הרשע. כשראה הכומר את פני החייט סבר שהיהודים לועגים לו בידעו שהלה יודע אך בקושי קרוא וכתוב, לכן הציע שהחייט ישאל תחילה איזו שאלה והוא יענה לו (בהיותו בטוח שמחמת תמימותו תהא עצם שאלתו ללעג ולקלס בעיני השומעים), מיד פתח החייט ושאל את הכומר בתמימות, מה פירוש המילים 'איני יודע', השיב לו 'ניע ויעם' (איני יודע, בשפה המדוברת בפולין), או אז זעק החייט בהתרגשות שהוא ניצח את הכומר שהרי הודה מעצמו שאינו יודע לענות על שאלתו, ואף הגוים לא הבינו לשון הקודש ולכן לא הבינו את תוכן שאלתו, אלא ברגע ששמעו את הכומר שהוא מודה על האמת ועונה 'ניע ויעם' זרקוהו תיכף לים.

אנשי הכפר הודו ושבחו להקב"ה על גודל הנס שעשה עמהם בדרך פלא, ואחר כן שאלו את החייט מדוע בחר לשאול שאלה זאת לאותו רשע, השיב החייט בתמימות שראה בחומש ה'עברי-טייטש' (פירוש בשפת האידיש) וראה שעל התיבות 'איני יודע' כתב ומפרש - איך ווייס נישט (איני יודע), 'הבנתי שאם מחבר ספר ה'טייטש הקדוש' לא ידע פירושם של תיבות 'איני יודע' - איך ידע הערל הטמא הזה פירושם'. ואף שהחייט הזה היה פתי וכסיל, אולם ה'חוזה' למד מזה לימוד נפלא, שהמאמין בפשיטות ואומר על כל דבר 'איני יודע' - אינני נצרך לדעת ולהבין דרכי ה' ניצל מכל פגע.

ט. מעשה נפלא שמעתי מבעל המעשה שליט"א, בני 'יענק'לה' כבן חמש שנים עדיין לא 'למד' ללכת, ולדאבון לב עדיין לא נתקיים בו מקרא שנאמר 'וישא יעקב רגליו וילך' (השי"ת ישלח לו רפו"ש בקרוב בתושח"י), כמובן שדרשנו ברופאים הרבה, זה אומר בכה וזה אומר בכה, אך 'למעשה' אין שום שינוי, בחסדי ה' נודע לנו על רופא המתגורר באחת מהארצות ביורופ (אירופה) שהוא ממש יחיד מומחה, ויש לו שיטות ודרכים מיוחדות לטפל בחולי זה, ובס"ד החילונו בטיפולים אצלו, אלא שלשם כך עלינו לשהות שם בעירו למשך שבועיים ימים בכל חודש, ובמהלך השבועיים הבאים - בהם יש 'הפסקה' - אנו חוזרים לבתינו שבארה"ק להיות עם שאר הילדים אשר חנן אלוקים אותנו, וחוזר חלילה. את הכל קבלנו באהבה, כי יש בזה קושי ה'גלות' ומלבד זאת נוסף לזה גם 'פרשת הכסף', כשעלינו לשלם עבור הטיפול מדי חודש בחודשו סך חמשת אלפי דולר.

עברו כמה חודשים והוצאות הממון הרקיעו שחקים, ונוכחתי לראות כי כבד עלי המשא, נכנסתי לאחד מצדיקי הדור שליט"א, אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד, ובלבי הרחום וחנן תיכף 'סידר' לי איזה נגיד וגביר שיעמוד על ימיני לסמכני. בין השיחים אמר לי הנגיד שגם הוא עתיד להיות באותה עיר של הרופא, שם יפגשני ויעניק לי מנדבת לבו. לצערי סמכתי עליו, ושכחתי מה שנאמר (תהילים קמו ג) 'אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה',

אִתָּא ב'מדרש' (פנים אחרים נוסח א פרשה א) שכאשר הפיל המן את הפור זה הגורל ועלה לו חודש אדר שמולו דגים, 'שמה המן הרשע בלבבו ואמר, כשם שדגים נבלעים כך שונאי ישראל (כוונתו לישראל, בלשון סני נהור) נבלעים בידי, יצתה בת קול ואמרה, רשע, דגים שאמרת פעמים בולעין ופעמים נבלעים, והמן הרשע נבלע ושורפין אותו ואת בניו בגיהנם ככל שנה ושנה'.

ולבאר הדברים, יש לנו להתבונן מעט בתהלוכות הדגים ללמוד מהם איזה מילי מעלייתא בענין אמונה ובטחון בבורא עולם". וכך גילה לנו הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא זי"ע, כי המתבונן בתהלוכות הדגים ימצא שהגדולים שבהם רודפים אחר הקטנים לבלועם, אמנם, כשנקרע את כריסו של הדג נראה דבר פלא, שהדג הנבלע מונח ראשו לצד זנבו

עד שחשבתי לעצמי, שבפעם הזאת איני צריך לטרוח אחר הלוואות וכיו"ב להשיג את דמי התשלום לרופא – שהרי בוודאי אותו גביר יתן לי שמה את הסכום הדרוש לי, ומדוע אטרח לחינם... למעשה, אחר שהגעתי לשם בקשתי להיפגש עם הנגיד אבל הלה דחה אותי מיום ליום לרוב עיסוקיו וטרחותיו, סוף דבר, לע"ע לא יצא כלום מכל ההבטחות... הגיע היום המיועד לבוא אל הרופא, ואין בידי פרוטה לפרוטה.

בלב כבד ודואג הלכתי להתפלל שחרית, ופגשתי בביהמ"ד את ידידי הטוב, וקיימתי בעצמי 'דאגה בלב איש שיחנה' לאחרים, מיד אמר לי, הבה נלך בצוותא לזכות את אחינו בני ישראל הרחמנים בני רחמנים בצדקה הגונה, ונקושש בין המוני המתפללים כאן ב'שטיבלעך', והנה הגם שלא 'שלחתי יד' מעודי אך מחוסר ברירה הסכמתי לעצתו, ויצאנו ל'מלאכה', ויתן לנו הראשון נתינה מועטת ביותר, ונשבר ליבי בקרבי, ואמרתי לעצמי ולרעי הטוב עד כאן... יהיה מה שיהיה אך איני מסוגל יותר, כבר נשפך דמי עד לארץ... והחלתי בסדר היום, ירדתי למקוה ומשם עליתי לביהמ"ד להתפלל, ובינתיים הנני מבחין שחברי הנ"ל מתקשר בלי הפסק... וכשעניתי לו, אמר לי שאבוא אליו בדחיפות, אמרתי 'הנני', הרצים יצאו דחופים ומבוהלים... וכשהגעתי אליו הנני רואה אותו עומד עם אברך אחד 'בעל יכולת' מתושבי המקום, והלה מספר שגם לו בן שחולה באותו קושי ומחלה... ונתפעל לשמוע על 'פתח ההצלה' ודרך הישועה, ובפרט שהרופא המומחה מתגורר אליו בסמיכות, ותיכף פתח דלתות ליבו וכיסו, ונתן לי סכום שמספיק לשני חודשים...

למען דעת, כי אכן נגזרה עליו חובת ההשתדלות, אך אין שום שייכות בין ההשתדלות לדרך ההשפעה משמיא, אלא האדם עושה את שלו והקב"ה עושה את 'שלו' וממציא לאדם כל הצטרפויותיו ממקום שעלה ברצונו... מה גם שהקב"ה הזמין 'שנים' לפונדק אחד לצורך ישועת שניהם שבאה מזה לזה, הראשון סייע בזה שסיפר לתושב המקום כי בסמיכות לביתו יושב רופא מומחה... וזה השני סייע בעדו בממון למען יוכל להתרפא ע"י הרופא.

י. וכך כתב הגר"א זי"ע (דברי אליהו, אסתר), רמז נפלא ב'טעמי המקרא' במגילת אסתר בכתובים המספרים אודות הנערות שנקראו לבוא אל המלך אחר הריגת ושת, כי על התיבות 'ובהגיע תור נערה ונערה' (ב יב) הטעם הוא קדמא ואזלא (ובתרגום ללשון הקודש משמעותו, קידם והלך), ואילו על 'ובהגיע תור אסתר בת אביחיל' (שם טו) הטעם הוא מונח, מונח, מונח – ד' פעמים, ומבאר בטעם הדבר, שבא לרמז כי כל הנערות מיהרו ללכת אל המלך – מתוך רצונם לזכות בתואר ה'מלכה', ואילו אסתר ניגשה אל כל הענין ב'ניחותא' רבתי, אדרבה, היא עשתה עצמה כחולה השוכבת על ערש דווי עד ש'זולקח' בעל כרחה.

אמנם פוק חזי מה עלה בסופן, כל אותן הנערות שמיהרו כל עוד נשמתם באפם – שילחוהו לנפשם בידיים ריקות כלעומת שבאו – לא מלכה ולא 'משנה למלכה', ואילו אסתר שהלכה בניחותא היא היא נבחרה למלכת העולם. מעתה יש ללמוד לדידן, כי היודע ומכיר שממילא הוא וכל גורלו נתונים בידי ה', לא ימהר וייגע לריק, לא יבהל ולא יחשוב שבמהירות ופזיזות ירוויח משהו – יגדיל קצבתו או יקדים ישועתו לבוא, אלא הכל בכל מכל יעלה ויבוא לכשיעלה רצון מאת הבורא יתב"ש.

יא. אגב אורחא, לימוד נוסף מן ה'דגים' אמר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, שהנה הקב"ה בחכמתו הטביע בסדר העולם במיני דגים מסוימים, אשר ברצונו לטרוף מין דג אחר (כידוע שזהו מזון הדגים, הגדולים אוכלים את הקטנים) הוא מתקרב אליו ומתיז לעברו כמין 'דיו שחור', ובוה מעכיר את המים ומחשיך לדג מראות את הנעשה מסביבו, באותו רגע הדג הקטן מאבד עשתונותו ואינו מבין שעליו להמלט על נפשו, ומיד בולע הגדול ואוכל את הקטן עד כדי שיעור שביעה... ואמר רבי אברהם, שאין הדברים אמורים בדגים בלבד אלא כך מצוי גם בקרב הבריות, כאשר

באר הפרשה - פרשת צו - פרה

ובכל עת עיניהם פקוחות], וכל פחדיו אינם אלא שמא יתפסנו 'רודף' מאחוריו, במקום שאי אפשר לו לראות את הנעשה, ובעל כרחו הוא נצרך לסמוך על הקב"ה שיצילו מאויביו שלא יבלעו אותו דרך שם, 'ולמעשה' חוינו שאין לך דג הבולע את חברו דרך זנבו כאמור, וההסבר, כי שם - במקום שהוא סומך על ה', אכן זוכה לשמירה ממעל. משא"כ מלפניו, שנדמה לו שהוא שומר עצמו כהוגן - משם אכן יבלעוהו. ללמדנו, שהבוטח על כוחות עצמו לא יצליח בדרכיו, ואילו הבוטח בה' חסד יסובבנו וישכון לבטח".

ולפי האמור יבואו דברי המדרש על נכון, כי 'המן הרשע' בופר גדול היה, וסמך על כוחו ועוצם ידו - כי 'גדלו המלך ונשאו מעל כל השרים' (אסתר ה יא), ולפי ראות עיניו לא ראה מי שיוכל לעמוד כנגדו ולעכב

של גדול, והיינו שהגדול בלע אותו מצד ראשו ולא מצד זנבו - מקום ששם רדף אחריו, וע"כ שלא בלע את הדג שרדף אחריו, אלא דג אחר נודמן לו שנכנס לו לתוך פיו. ומכאן נלמד פרק במידת הביטחון, שלא הרדיפה אחר המאכל הביאתו אל מאכלו, אלא הקב"ה הזמין לו את הדג המוכן לו מן השמים למאכלו. ללמדנו שלא ההשתדלות לפרנסה תביא את הפרנסה, אלא הבל מיד הקב"ה השולח לאדם מזונותיו ברצונו, פעמים בדבר שהשתדל בו האדם, ופעמים ממקום אחר".

ע"כ ללמדנו מהדג הרודף. אמנם, עוד עלינו ללמוד מן הדג הנרדף והניצוד, שהרי הדג הקטן (הנרדף) אינו הוא שיבלע ע"י שונאיו דרך ראשו, כי הוא מדמה בעצמו - הרי עיני פקוחות תמיד לשמור על עצמי מכל מזיק [כידוע שאין לדגים עפעפיים על עיניהם,

אחד רוצה 'לטרוף' את השני וכועס עליו וצועק ומאיים כדי שיהא נדמה לשני שהכל מסביבו שחור משחור, הוא מאבד עשתונותיו ונופל בידי 'רודפו'... אכן אילו לא היה מאבד דעתו ושלוות נפשו, והיה נשאר על מעמדו בשלוות הנפש אזי היה נשאר ב'חיים'... (עמודיה שבעה עמ' קלג).

ולדין ייאמר, בשעה שמחשיך לאדם, וה'שחור' לו חומה מימינו ומשמאלו, אל תהיה כדג שאין בו דעת... אלא אתה בן אדם התייצב והחזק באמונה שלימה ביישוב הדעת, ובמהרה יסתלק החושך ויבוא האור... כיו"ב, גם אם יש מי שרוצה 'לטרוף' אותך, זכור שאין אדם יכול להזיק מעצמו אלא הכל הוא בגזירת מלך ומאתו ית', וממילא לא תתבלבל...

יב. וביותר עומק נראה, כי דבר זה שהדג ה'רודף' אינו משיג את ה'נרדף' רק דג אחר נבלע בקרבו, כל זה לטובתו, כי אם היה הדג הגדול בולע את טרפו אשר רדף אחריו - דרך זנבו, הרי היה נחנק בעת אכילתו, על ידי הקשקשים שהיו ננעצים בין שיניו וחונקים אותו. וללמדנו, שלא תפול רוחנו בקרבנו כאשר יראה לנו שאין סימן ברכה בעמלינו, כי כדוגמת אותו דג שרודף בכל כוחו אחר הדג הקטן, ובעיניו נדמה לו שאין עבורו טובה גדולה מבליעת דג זה דרך זנבו, אך האמת הוא שאין לו מזיק גדול מזה, וכיון שרחמי ה' על כל מעשיו על כן הוא מצילו מן הפורענות ונותן לו מזונו ממקום אחר, כן נמי עלינו להאמין שהקב"ה ממציא לנו פרנסתנו בדרך שהיא טובה גמורה עבורנו.

יג. וכמו שרמזו לה בהלכות הפורים 'כל הפושט יד נותנים לו' (ירושלמי מגילה א ד), כי הנה, האוחז דבר מה בידו הרי הוא קומץ ידו וסוגרה לשמור על מה שבתוכה, לעומת זאת הפושט יד מראה שאין לו כלום משל עצמו, ועל כן 'נותנים לו', כי כל ישועתו של אדם באה לו בשעה שיודע שאינו יכול לעזור לעצמו אלא הוא נזקק לישועתו ית'. אמור מעתה, כי לאו דווקא בפורים, רק כיו"ב בכל השנה, כפי מה שיכיר האדם שאין לו משלו, ישפיעו עליו מן השמים שפע רב פי כמה וכמה.

ידוע מה ששנו חכמים בלשון המשנה (אבות ו 1) 'כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, שנאמר (אסתר ב כב) 'ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי', וכבר תמהו שאין כל ראה ממעשה אסתר, שהרי גאולת ישראל מגזירת המן הרשע היתה בשעת הסעודה שעשתה אסתר ואמר לה המלך 'מה שאלתך אסתר המלכה ותנתן לך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש', ולא היה לזה כל שייכות למה שסיפרה אסתר בשם מרדכי על שני סריסי המלך שומרי הסף המבקשים לשלוח יד במלך, ואיזה גאולה באה לעולם על ידי שאמרה דבר בשם אומרו, ומה ששילם המלך שכר למרדכי על הצלתו, לא היה אלא זאת שצוה על המן להרכיבו על סוס המלך... אך אח"כ חזר מרדכי לשקו ולתעניתו כי עדיין לא נתבטלה כלל הגזירה.

שכבר אין להם 'אחות בבית המלך' (מגילה טו:), ואין להם על מי לסמוך רק על אביהם שבשמים, וגם הבינו שאף תשלומי שוחד לא יועילו להם שהרי דחה אחשוורוש את 'עשרת אלפים ככר כסף' שהציע לו המן, ובראותם כי כלו כל הקיצין - שמו כל מבטחם רק בה', ושפכו לבם בתפלה ובתחנונים (עי' ב'תרגום' אסתר ה יד לשונות נפלאים בענין זה), וזה גרם להמן שידיה 'מן הנבלעים' שבני ישראל יבלעו אותה, כי הבוטח בה' חסד יסוכבנו, להינצל מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה.

אם על תודה יקריבנו - הודאה לה' על חסדיו ונפלאותיו, שיהו בכל נפלאותיו

בפרשתן (ו יב), 'אם על תודה יקריבנו', הנה ידוע שדברי התורה הק' הם נצחיים ואמורים בכל דור ודור, שאף אם מפני הטאינו גלינו מארצנו ואין

בעדו מלבלוע את בני ישראל, 'יצתה בת קול ואמרה' - התבונן נא בתהלוכות הדגים ומהם תלמד שאין כל שמירה והצלחה בידי בשר ודם בלתי סיוע עליון, וכשם שהדג הרודף אינו משיג את מי שהוא רודף, כי לא נגור בשמים על נרדף זה להיות ניצוד, ולאידך שמירת הדגים על עצמם לברוח מן הסכנה אינה מועילה להם, כי אדרבה משם יבלעום, כך אתה, לא תוכל 'לבלוע' את ישראל, ולא עוד אלא שאתה עצמך תתהפך להיות כדג הנבלע אחר שהנך סומך על כוחות עצמך, מה שאין כן בני ישראל הסומכים עצמם רק על ה' הם יהיו מן הבולעים, כאשר יבינו שפלו כל הקיצין ואין מי שיצילים יבטחו בהש"ת, ואז יזכו לישועה גדולה.

ואכן כך הווה, שאסתר הזמינה את המן צורר היהודים אל המשתה עמה ועם המלך, וחשבו בני ישראל

ומבאר המהר"ל (נר מצוה' אבות פ"ו), בהקדמת עוד קושיא, מה חשיבות אמירת דבר בשם אומרו עד שעל כן מביא גאולה לעולם, וז"ל המהר"ל, ויש לדעת כי כאשר הקב"ה מביא גאולה השם יתברך רוצה שידעו כי הוא יתברך פעל, ולא יאמרו לא השם יתברך פעל כל זאת רק חכמתם ועוצם ידם, וכן תמצא בגאולת מצרים כתיב (שמות כט מז) וידעו שמי ה' בהוציא אותם מארץ מצרים, ולפיכך אם לא היתה אסתר בעלת מדה זאת לתלות הדבר במי שראוי לתלותם והיתה חס ושלוה אומרת לישראל אני עשיתי ברוב חכמתי כדי להתגדל ולהתפאר לא היתה אסתר ראויה שתבא הגאולה על ידה, שהשם יתברך רוצה להודיע החסד והטוב שהוא יתברך עושה עם ישראל, אבל מאחר שאסתר הגידה למלך אחשוורוש בשם מרדכי, והיה אפשר לה לומר למלך, כי אני עשיתי זאת למלך - למצוא חן בעיני המלך, ולא עשתה זה, רק היתה אומרת בשם מרדכי אשר עשה, ומפני זה היא ראויה גם כן להביא גאולה לעולם, כי מעתה לא תתלה הדבר כי אם בהשם יתברך, כי בודאי היתה אסתר יודעת כי כל אשר נעשה הוא מאת השם יתברך, עכ"ל.

והדברים אמורים לגבי 'גאולת' האדם מכל צרותיו, וכן לענין פרנסתו ושאר צרכיו, שכלל שידע שאין בו כח משל עצמו כלל, וכל עסקי ההשתדלות אינם מעלים ואינם מורידים, אלא רק השי"ת 'הוא הנותן לך כח לעשות חיל' אזי תבוא לו הגאולה ושפע סייעתא דשמיא בכל ענייניו.

יד. הנה כתיב בענין קרבן תודה (ו יב-ג) 'והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן וסלת מרובכת חלות בלולות בשמן, על חלת לחם חמץ יקריב קרבנו', והיינו שהיה צריך להביא מלבד הקרבן גם ארבעים חלות, שלושים מהם היו עשויים מצה ועוד עשרה לחמי חמץ. וכבר עמדו הראשונים לבאר הטעם להבאת חלות תודה שלא מצינו כן בשאר קרבן.

והביאור, בהקדם עוד קושיא דכתיב ביה 'ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בוקר' (כב ל), וצריך לבאר, מה נשתנה קרבן תודה (שהוא קדשים קלים) שאינו נאכל אלא ליום ולילה משאר 'קדשים קלים' כגון שלמים שהם נאכלים לשני ימים ולילה אחד. וביאר ה'אברבנאל' (בפרשתן) וז"ל, כי הנה היה זה כדי לפרסם הנס, וזה שהבעל שלמי תודה כשהוא רואה ששלמיו אינם נאכלים אלא ליום ולילה עד חצות, הוא מזמין על שלמי תודותיו אחיו ואוהביו ומיודעיו לאכול ולשמוח עמו (בכדי שלא יישאר מן הקרבן ומן הלחמים שעמו, ולכל יבוא לידי 'נותר'), וישאלו זה את זה על מה היתה תודתו, והוא יגיד להם הניסים והנפלאות שעשה עמו ה', וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו. ואילו היו שלמי תודה נאכלים כשאר השלמים לשני ימים ולילה אחד לא היה הבעל מזמין לשום אדם, כי לשני ימים ולילה אחד בבית יאכל. עכ"ל. ובדרך זה ממש ביאר ה'ספורנו' את חיוב הבאת 'לחמי תודה' וז"ל 'וברבות הלחם יתפרסם הנס לאוכלים רבים', כלומר, שמאחר שרצונו של המקום ב"ה שנשוח בכל נפלאותיו ויתפרסם הנס בעולם על כן

אנחנו יכולים להביא קרבן תודה כפשוטו לבית המקדש, אך עדיין 'מקום הניחו לנו' - להלל בנינו - במזמור לתודה, ליתן שבת והודאה לאבינו שבשמים. כי זאת חובתנו - להכיר בטובתו של הבורא ית"ש וברוב חסדו אשר מפליא לעשות עמנו, שהרבה יותר ממה שמגיע לאדם בדין הקב"ה מיטיב עמו בכל עת ובכל שעה, בכל מקום ובכל זמן, בנזף ובנשמה, ברוח ובגשם... וכמו שכתב ה'אור החיים' הקדוש זי"ע (שמות כב ו) וז"ל. אין לך שעה ורגע שאין השי"ת עושה פעולה עם האדם בין בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו (עכ"ל), אם אך יתבונן מעט יכיר באמיתות הדברים, תינתר נפשו ממקומה בראותו גודל אהבת המקום ב"ה אליו...

ציווה להביא לחמים רבים, והלא אי אפשר לאדם לאכול את הקרבן עם כל הלחמים בזמן מועט כ"כ של 'יום ולילה', ומוכרח הוא להזמין אנשים אחרים ל'סעודתו', ועי"ז יתוודע ויתגלה כי הוא מלך על כל הארץ, ועושה נפלאות לבדו כי לעולם חסדו (ועי"ז בזה עוד בהרחבה ב'העמק דבר').

ונמצינו למדים כי ראוי לו לאדם לעשות 'פירסומי ניסא', ולספר לבריות את הנס שנעשה לו, וכלשון הכתוב (תהלים לה יח) 'אודך בקהל רב בעם עצום אהללך', שבזה מתגדל ומתקדש שם ה' בעולמו. מסופר על זקנו של החיד"א ה"ה הגה"ק רבי אברהם אזולאי זי"ע בעל ה'חסד לאברהם' אשר נסע מארץ הקודש לעבר לים בכדי לקבץ מעות לעניי ארץ ישראל, ובהיותו בלב ים עמד רוח סערה ותרומם גליו, ונחשולי מים רבים אדירים איימו להציף את הספינה ולהטביעה רח"ל, קם רבי אברהם וקיבל על עצמו, שאם יהא ה' בעזרו ותשקוט הסערה אזי בכל ימיו יודה לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויפרסם את הנס, ומיד נרגעו הגלים והרוחות. ולזכר הנס שינה חתימת יד קדשו כמין ספינה יהודות ולהלל בפירסומי ניסא.

ב'כף החיים' (סי' רפ"א ס"ק ח) מביא מה שכתב הגה"ק ה'חסד לאברהם' זי"ע שקבלה יש בידו משמיה דרבי יהודה החסיד ששבח נשמת כל חי מסוגל על כל צרה שלא תבוא - לקבל האדם על עצמו שכשיהיה ניצול מצרתו יאמר נשמת כל חי בתודה וקול זמרה בפני עשרה, ובו נצולו רבים.

וכך שמענו מאיש יהודי הדר באנטווערפן יצ"ו אשר המתין זה כמה שנים לזכות בבנים, ושמעה ב"ב מעין 'סגולה' זו, וקיבלה על עצמה לערוך סעודת הודאה בפני עשרה לאחר שיוושעו, ולא חלף זמן הרבה עד שב"ה הגיע זמן ההודאה...

וכך העיד הגה"צ רבי אליהו ראטה משם רבו הרה"ק רבי שלומק'ה זי"ע, כשמזדמן לאדם ענין 'השגחה פרטית' אל ישמור את הדבר בסוד בינו לבין עצמו, אלא מוטל עליו חוב קדוש לפרסם את גילוי ההשגחה שהייתה לו. טו. הגה"צ רבי מתתיהו לוריא זצ"ל כתב לאחד שהתלונן על מצבו מתוך דאגה על הצרות שהקיפוהו, שאם היו נותנים לו כף מאזניים, והיה מניח על כף אחת את כל החסדים שעושה עמו הקב"ה, ועל הכף השנייה את הצרות, בוודאי היה רואה בעליל כיצד 'כף החסדים' מכרעת את 'כף הצרות', ואין שום דמיון למספר הרעות לעומת רוב הטובות, ועד שהיה 'צוחק' מעצמו על שהוא דואג ודואב... הוסיף רבי מתת' לפרש בזה את הכתוב (תהלים קנ ב) 'הללוהו בגבורותיו הללוהו כרוב גדלו' שהכוונה מלשון 'רוב' (כדין 'ביטול ברוב'), וכלשונו 'כי לכל אדם יש חבילות חבילות של עגמת נפש זה בכה וזה בכה, אבל צריך לדעת שכל אלו הגבורות בטלים ברוב גדלו שהם החסדים הנגלים', ולא עוד אלא שגם הגבורותיו הם בעצם חסדים אלא שהם נסתרים ומכוסים.

טז. מעשה באברך צעיר אשר נולד לו בנו בכורו במזל טוב, וראה שמיד מעלים הרופאים על גבי הכתב את כל מצבו ומעמדו של הרך הנולד - מידות גופו וטיב בריאותו, והנה הוא רואה שהרופא מעביר ידו על כל אצבעות התינוק וכותב דבר מה על גבי הדף, האברך היה בטוח שבוודאי מצא הרופא איזה מום או חולי באצבע, וזהו פשר הכתיבה שלאחר הבדיקה, ונבהל עד עמקי נשמתו, ושאל בחרדה גדולה לשלום התינוק, הרגיעו הרופא וביאר לו כי אחד הדברים שצריך לכתוב הוא מניין האצבעות, ועל כן מנה וספר אותם לראות שאכן יש ב"ה עשר אצבעות. ואין זה אלא משל על כל החיים, שהאדם אינו משים אל ליבו כי ב"ה יש לו עשר אצבעות והכל על הצד היותר טוב, ורק כשמתעורר 'חסרון' או חולי אז הולך ובודק את מצב בריאותו... מעיקרא יש לו לשמוח ולהודות לה' על עשר האצבעות ושאר אברים וחיות שנתן לו הבורא במתנת חנם.

מספרים על אחד מנקיי הדעת שבירושלים, שכאשר היו בניו וצאצאיו מודיעים לו על לידת צאצאיהם היה שואל מתחילה, האם בדקתם ויש לוולד חמש אצבעות בכל אחד מידי, האם שתי העיניים עומדים על מקומם, האזניים במקומם על מתכונתם בשלמות... ומה קורה עם הרגליים, וכי גם בהם יש חמש אצבעות בכל רגל, וכו', ורק לאחמ"כ

עליו הקב"ה שפע של ברכה, שזכה לישוב בביתו בהשקט ובבטחה, ופרנסתו היא סדורה, צריך ליתן שבת והודיה למקום על זאת. ומה מאד מזהיר בספר חרדים, שחיוב הודאה זו היא בכלל מצוות עשה של 'הגדתי היום לה' אלוקיך כי באתי אל הארץ הטובה' (דברים נו ד), מכאן אזהרה על בני אדם המקבלים טובה והשפעה מהש"ת ליתן שבת והודיה^ט, ולא לקרות קול קובלני (מתרעם)

וכן כתב ב'קב הישר (פ"ח) וז"ל, אין לך אדם שלא נעשה לו גם, בפרט בדורות האלו אשר הצרות גוברות בכל יום ויום, גזירות, מלחמות עצומות, חרב ורעב, מצור ומצוק, וחלאים רבים, ומי אשר האיר עליו הקב"ה חוט של חסד, והצילו מכל הפגעים הנוכחים לעיל, יהיה לו לזיכרון תמיד חסדי ה', ולא להיות מכפויי טובה^י. ולא זו בלבד, אלא כל מי אשר משפיע

היה שואל, נולד בן או בת... והיינו, שלא יחשוב כי הכל מגיע לו, וכל מה שיש לו הוא בדין שלו, וממילא הוא עסוק במה ש'חסר' לו, רק ידע כי הכל מתנות נפלאות...

יז. סיפר הגה"צ רבי שלמה ברעוודה זצ"ל שבימי חרפו היה דר בעיה"ק ירושלים באחת השכונות הישנות, פ"א יצא מביתו שבקומה השניה, ומשרצה לרדת במדרגות הצרות והרעועות מעדו רגליו, וכמעט שלא נפל עד לארץ רח"ל, וממש ברגע האחרון הצליח לאחוז במעקה, ועי"ז ניצל שלא נפל בבת אחת (והיה מגיע לריסוק אברים רח"ל) ו'רק' נחבט בגופו, מיד מיהר לברך ברכת הגומל כדת וכדין. למחרת היום נסע אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע והתאונן בפניו שהיה בטוח בעצמו כי לאחר שראה את השגחת ה' עליו בגלוי ממש יסור ממנו היצר הרע, והנה הוא רואה שמיד למחרת שב היצה"ר לאיתנו וכאילו לא היה דבר, והיאך אירע לו כזאת ששכח את הנס הגדול שנעשה עמו. נענה לו החזון איש, וכי רק עימך נעשה נס, והרי עם כל יחיד ויחיד מבני ישראל נעשים נסים בכל רגע ושעה, וכמו שאומרים בברכת מודים 'על ניסיך שבכל יום עמנו', אלא שיש יצר הרע מיוחד אשר דרכו להשכיח מהאדם את הניסים שמתרחשים עמו (עי' אור החיים הק' דברים ח יח), וזו היא עבודתו של האדם להזכיר לעצמו תמיד אותם חסדים טובים שעשה עמו הקב"ה לבלתי יסורו ממנו (עי' באריכות בקונטרס ליל שמורים עמ' כ).

יח. סיפר לי יהודי מארצות הברית, בעל נכסים רבים, ובבעלותו עומדים כמה וכמה דירות (שהוא משכיר) באזור מסוכן, אשר גנבים מצויים בו למכביר, וכל כך מסוכן המקום עד שבכל דירה שאינה מושכרת הוא מוכרח לשלוח איש מאנשיו לשהות בה, כי בלאו הכי פורצים הגזלנים לבית ושודדים על אתר את כל הרכוש. באחד הימים בהגיע היהודי אל הדירות, יצא מרכבו ושכח על הכסא ארבעים אלף דולר טבין ותקילין צרורים בצקלונם, ועליהם היו מונחים שני נגנים. משחזר, מצא שגנבים שיברו את החלון וגנבו את שני הנגנים - ס"ה הפסד של חמש מאות דולר לתיקון החלון ועוד ארבעים דולר על הנגנים, אך כל סכום הכסף נשאר במלואו בחסדי ה'. נתמלא היהודי שמחה, ובגיל ורנן נתן שבת והודאה לבורא עולם ששמר לו על כספו.

הוסיף היהודי ואמר, אחר מעשה התבוננתי בעצמי, ואמרתי, אם לא היה לי שם סכום גדול של מעות בנוסף לנגנים הרי הייתי מתמלא צער ועגמ"נ על הפסד ממון של חמש מאות וארבעים דולר, אך כעת שכנגד הפסד ניצלו לי שאר המעות הרבים שמח אני ומודה לאלוקי, מכאן עלי ללמוד לכל עת וזמן כאשר יארע לי ח"ו איזה מקרה של עגמ"נ, להיזכר ולהעמיד לנגד עיני את כל הטובות שגמלני הבורא, בשאר רכוש, צאצאים ושאר קניינים אשר חלק לו ה'.

יט. מעשה באיש יהודי מן הדרום (של ארה"ק) בימי הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שבביתו ישבו 5 מצאצאיו מעל גיל העשרים שעדיין לא נושעו בזיווגם ההגון להם, והגדולה שבהם כבר הייתה בת עשרים ושמונה, והיה הלה שבור ורצוף כל הימים. בנוסף לכך ה'חברותא' (שעמו למד בכל יום) שלו אירס את אחד מצאצאיו, ובלית ברירה הוכרח ללוות כספים מהבנק - שהלווהו (לחברותא) כנגד משכון דירתו של מיודעינו, אלא שעם הזמן פסק (החברותא) מלשלם את תשלומי חובו וממילא מכרו פקידי הבנק את דירתו לכל המרבה במחיר... מעתה נשברה רוחו בכפליים, על חסרון הדירה ועל עיכוב השידוכים ל"ע.

באחד הימים איקלע מיודעינו לשמחת נישואין בבית ידידו בעיה"ק ירושלים שם פגש בו קרובו ששאלו מדוע פניך רעים היום, ענה לו היהודי וביאר לו בטוב טעם ודעת את פרשת השידוכים ואת פרשת הכסף והדירה, אמר לו ה'קרוב' הנה כאן בירושלים יושב לו ה'בית ישראל' ספון בחדרו, גש אליו הזכיר עצמך לפניו ובוודאי תוושע, מתחילה לא אבה היהודי (שלא היה נמנה על עדת החסידים כלל וכלל), אלא שחזקה עליו פקודת קרובו כי אם לא יועיל לא יזיק ונכנס אל הרה"ק, שם שפך לבו על שלל צרותיו, שאלו ה'בית ישראל' געדאנקט האסטו (האם כבר הודית לה

ישראל, כי חז"ל קבעו ברכה לכל מין ומין קודם שיאכלנו, ללחם ברוך המוציא לחם, לפירות האדמה בורא פרי האדמה, לפירות האילן בפה"ע, וכן לכולם. כי הקב"ה נותן מטר בעתו להוציא לחם ומזון לנו לחיותנו, ולזה ראוי להכיר הטובה ולברך את ה' מקודם שנהנה מהן, ועי"ז גורם שיוסף ד' ליתן השפעה בכל המינים לטובתנו... ולזה אמר השם, 'זוכה תודה' - כי קרבן תודה בא על הנס שניצול מאיזה צרה מקריב תודה שזה שבת והודיה להש"ת, ואמר זוכה תודה יכבדני, וזוה שם דרך ל'אראנו בישע אלקים', שע"ז אחזור ואראנו גם לעתיד בישע אלקים, עכ"ל.

וכבר מצינו כן לרבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער רביעי אות יב) שמפרש בדברי הכתוב (תהלים נב יא) 'אודך לעולם כי עשית ואקוה שמך כי טוב נגד חסידך', וז"ל. פירוש, אודך על הטובה שעשית עמדי 'זכור זה' (בעבור שאני מודה לך) אקוה להתמדת טובותיך, עכ"ל. ותומך יתידותיו בכתוב (תהלים קמז ג-ד) 'צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא', ובהמשך הפרק נאמר (פסוק יג) 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא', דכאשר התייסר דוד המלך בצרות ויסורים היה מודה להקב"ה על החסד שגמל עמו, ועי"ז זכה להינצל מכל הקשיים².

מעתה עצה טובה קא משמע לן, שבעת צרה וצוקה רח"ל יתבונן ויחפש עד כמה יש לו להודות

כדרך צרי העין, אשר יותר מאשר נצרך להם נותן להם ה' מזון ומחיה, ואפילו הכי כל ימיהם המה קובלים ובוכים, עכ"ל.

אודך כי עניתני ותהי לי לישועה - ההודאה ממשיכה ישועות ורחמים

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (תשובות חדשות לרעק"א בסופו) מבאר לשון הפסוק (תהלים נג) 'זוכה תודה יכבדני ושם דרך אראנו בישע אלקים', שהזוכה תודה ר"ל שרגיל בפרקי הודאה הרי הוא שם דרך - מכין את הדרך שהקב"ה יראנו בישע אלקים, שע"י שמודה תמיד, הרי הוא פותח שביל ושער לקרב את ישועתו השלימה, וז"ל. ...כי מלבד שזה מדרך השכל שמי שהוא מקבל טובה מזולתו אף אם המטיב הוא מאיש ההמוני שראוי לומר לו 'תשואת חן חן', וביותר אם קבלת הטוב מאיש שר וגדול, וזה גוזר השכל לכל איש ישר הולך, אודיעכם שנוסף על זה שזה עצמו לטובתנו, ככתוב 'זוכה תודה יכבדני ושם דרך אראנו בישע אלקים', והמכוון, כי מי שמקבל טובה מזולתו ואינו מכיר את הטובה ואינו נותן לו הודיה על כך אין לו לצפות שיחזור המטיב להיטיב עמו פעם אחר פעם - אחרי שרואה שאין מחשיב טובתו לכולם אבל אם מראה שמכיר טובתו ונותן לו שבת והודיה זהו גורם לחזור ולהיטיב עמו כמה פעמים, וכך אמרו חז"ל (ברכות ריש פ"ו) כל דנהנה מעה"ז בלא ברכה כאלו גזל מכנסת

על כל החסד אשר גמלך מעולם ועד עתה), ולא נתן לו לענות לדבריו, אלא הפטיר ואמר ההודאה תהא 60% והבקשה 40%. היהודי הבין שהרבי גמר את דבריו על כן עזב את החדר, וחזר לקרובו לספר לו על השיחה התמוהה, אמר לו הקרוב, נו, הרי רבות יש לך להודות לבוראך על חייך המסורים בידו, על המזון שהוא זן ומפרנסך תמיד וכו' וכו' (כי רק שידוכי הצאצאים והדירה חסרים לך)... וישמע האיש לקול הרבי והחל להודות ולהלל לשמו הגדול, ותוך ב' חדשים נישאה הבת המבוגרת, ועד מחצית שנה נושעו כולם - 3 מהם כבר נישאו, 21 היו מאורסים, בד בבד מתה אמו של החברותא ונתגלה לצאצאיה שעשירה גדולה הייתה, וקיבל מעות הרבה עד שפדה את הדירה מידי הבנק, וליהודי הייתה אורה ושמחה.

באותה שעה חישובו ומצאו שבאמירת ההלל אומרים 6 פעמים 'הודו לה' (שהרי פסוק האחרון כופלים את הודו לה) 41 פעמים 'אנא ה'..."

ונתנו רמז לדבר בהא דאיתא בגמ' (מגילה ב:) 'מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין', שאם יזכור שיעור 'סמ"ך' (60 אחוז) להודות, ומנין 'מ"ם' (ארבעים אחוז לבקש) אזי בנס היו עומדין - יזכה לנס...

כ. הוכחה נפלאה שמעתי מחכם אחד, כי ב'טור' כתב בסדר התפילות ב'תעניות' על הצרות שמתרין עליהן (סי' תקעט) לומר על כל צרה שלא תבוא כמה מזמורי תהילים, ומביא שם את סדר מזמורי התהילים שיאמרו אז, ואחד מהם הוא 'הלל הגדול' (מזמור קל"ו) - 'הודו לה' כי טוב, וצ"ב, מה ענין זה לסדר התפילה ב'עת צרה' בטרם תבוא הישועה, וכיצד הם מודים לה' בזמן שעדיין לא הגיעה הישועה, ומכאן ראייה, שההודאה עצמה תביא ותמשיך את הישועה (ועי' בנן יהודיע פסחים ק"ז).

ונטה את ירך על הים וגו'. ואתה תהא מרומם ומשבח ונותן שיר ושבח והודאה וגדולה ותפארת והוד והלל למי שהמלחמות שלו, עב"ל. מבואר בדברי המדרש שיש בכח והודאה להקב"ה לפעול יותר מצעקה ותפילה - שהרי מפורשות נאמר לו למשה שלא יתפלל בשעה זו, ורק יודה וישבח ובוה תבוא הישועה למעלה מן הטבע בקריעת הים.

ומפורש כתב הרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ליקוטי שושנה) עה"פ (תהילים קיא ט) 'פרות שלח לעמו צוה לעולם בריתו'. וז"ל, דהנה הבורא ב"ה שולח רפואה קודם המכה, ומה הוא הרפואה, היינו תהילותיו ושבחיו שאנחנו משבחים ומפארים את שמו הגדול ותורתו הקדושה, וזהו 'בורא רפואות' על ידי 'נורא תהילות',

לה' על חסדיו המרובים שגומל עמו בכל עת ורגע, וכגון המתייסר ביסורים ברגלו ח"ו, יודה להקב"ה על שאר רמ"ז אברים הפועלים כהוגן, וכן בכל דבר ודבר, שיתעמק בדעתו ויחשוב כמה חסד עושה עמו השי"ת על כל נשימה ונשימה, ושיש לו בני משפחה חברים וידידים המחזקים אותו ומסייעים בעדו וכיוצא בזה, וככה ההודאה יעורר רחמי ה' עליו ויזכה להיוושע מכל צרותיו^{כב}.

וכך איתא במכילתא (בשלה פ"ג) עה"פ ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי... הרם את מטך ונטה על הים - אמר הקב"ה למשה, משה, בני נתונים בצרה הים סוגר ושונא רודף ואתה עומד ומרבה בתפלה. אמר לפניו ומה בידי לעשות אמר לו הרם את מטך

כא. כה היה מעשה באברך שבאחד הלילות נכנס הביתה כדרכו, ומשום מה לא הגישו לפניו את 'סעודת הערב' כרגיל, ולא עוד אלא שראה לתדהמתו כי הכיור מלא בכלים מלוכלכים ושיירי מאכלים דבוקים בהם... ושאל בחרי אף את בני ביתו מה עשית היום... כמי שאומר מדוע את יושבת בטל מבלי לעשות כלום... שמעה חרפתה ולא ענתה. למחרת שוב ראה שכמעשה מאתמול כך מעשיה היום, מטבח מלוכלך ואוכל אין, חזר על שאלתו מה עשית היום, והיא מתעטפת בשתיקתה... ביום השלישי כשפתח את דלת הבית חשכו עיניו, הילדים מסתובבים בלא מלבושים הולמים, בוקה ומבולקה בכל פינות הבית, הקירות מעוטרת בכתמי שוקולד - מעשה ידי הילדים להתפאר, והיא שוכבת במיטתה, הרים קול בצעקה מה עשית היום, פתחה את פיה בחכמה ואמרה, אכן היום לא עשיתי כלום... והיה בזה תוכחת מגולה ללמדו כי כך נראה בית כשהיא לא עושה כלום, ומעתה יבין היטב כמה עשתה ועשתה ביום אתמול ושלשום בעת אשר היה נדמה לו שלא עשתה מאומה מאחר שלא הייתה מוכנת לו סעודתו... ומלבד הלימוד בארחות החיים שיבין וישכיל כל איש כמה יגיעה ו'עבודה' יש בסדר יומה רגיל של עקרת הבית, הרי יש בזה גם מוסר השכל כלפי הנהגת האדם לבוראו ית', כי אם בדבר אחד אין הקב"ה עושה כרצונו... אל יתרעם אלא יזכור היטב כמה חסד ורחמים עושה עמו הקב"ה בכל רגע ורגע, ואוי לו ואוי לנפשו אילו לא היה עושה הקב"ה היום כלום כי אז לא היה נשאר ממנו שריד ופליט...

כב. מעשה נפלא סיפר לי אברך מתושבי ניו יארק, נס ופלא שאירע עם בתו לפני כמה שנים, שזה לה כעשר שנים תמימות שסבלה מקושי בנשימה ל"ע (עקב 'ליחות' רבות שגדשו את גרונה), וכבר היו אתה אצל כל הרופאים הנוגעים בדבר ואחד מהם לא ידע ולא הבין מה שורש המחלה ומקור סיבת החולי ומה יעשה בה, אדרבה, ככל שהוסיפו לדרוש ברופאים כך גברה הפליאה ותעלומה - מדוע אירע לה ככה, ובאלו דרכים אפשר לרפאותה, ואף כשנשלח ע"י כמה מומחים ל'אריזונה' (מדינה שבדרום מערבה של ארה"ב) שם האויר יבש מאד, לא הועיל לה שהות של ג' שבועות אלא למשך שבוע אחד. והנה, קיבלה הנערה על עצמה שבכל יום ויום בטרם תעלה על משכבה לשנת הלילה - תשב ותכתוב על גבי ה'פנקס' עשרה דברים טובים שגמל עמה הקב"ה באותו יום, ועליהם תודה ותהלל להקב"ה הגומל חסדים טובים שגמלה כל טוב, וראה זה פלא, ביום הארבעים ואחד כתבה שהחלה לנשום כאחד האדם, וכל מכאוביה וקשייה נעלמו כלא היו.

עוד מעשה שמעתי מתלמידי חכם אחד שאיבד את שמיעתו רח"ל, ואף טובי הרופאים לא מצאו מזור למחלתו, באחד הימים נתיישב בדעתו והחל מחשב על כל שאר החסדים שעושה עמו קוב"ה בכל עת ובכל שעה, שמלבד מהחסרון בשמיעה פועלים כל שאר אבריו וחושיו, וב"ה שבני ביתו ומשפחתו כולם בריאים ומזונותיו מצויים לו בכבוד, והודה להקב"ה על כל הטובות הללו, משם פנה לרופא חדש שנתן לו סממני רפואה חדשים ובתוך זמן קצר חזרה אליו השמיעה כמעט בשלימות.

וטעמא דמילתא, כי המתפלל ומבקש שיעשה הקב"ה עמו אוי בודקים את מעשיו אם הוא זכאי וראוי לכך, ולכן אפשר שח"ו לא תיענה בקשתו, אך בשעת הודאה שהוא משבח לה' אי אפשר לעכבו, ואין על זה כל מקטרג ומשטין, כי בשמים רוצים לשמוע שבחו של מקום, על בן המשכיל מתפלל אל הקב"ה מתוך הודאה ותפלה כזו ודאי עולה עד לשמי השמים ועוברת כל המחיצות המבדילות בלי שום מפריעים ומשטינים, וממילא מובטח לו שתפילתו תתקבל.

תוקד בו - השתוקקות כאש להבה לעשות רצונו

בפרשתן (ו ב), 'ואש המזבח תוקד בו', וביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות לשבנה"ג תקצ"ו) 'פירוש, אש שלמעלה תוקד בלב כל איש מישראל', כי תוכו קדוש ואש להבת ה' יוקדת בו'. והיינו שצריך כל איש מישראל לבעור בקרבו השתוקקות בלבת אש להתקרב אל הבורא ית"ש ולעשות מצוותיו.

נוראות הביא הגה"ק רבי אליהו הכהן מאיזמיר זי"ע בעל 'שבט מוסר' (תהילות ה' מזמור נא) לפרש

מחמת תהילותיו הנוראים הם הרפואות, וזהו 'פדות שלח לעמו' היינו שהשם יתברך ב"ה שלח מקודם פדות מכל צרות ומכות קודם למכה, היינו על ידי ש'ציוה לעולם בריתו' דהיינו התורה השלוחה לנו קודם לכל דבר המגינה ומצילה עלינו ועל כל ישראל אמן עכ"ל.

עוד במעלת ההודאה בשעת הצרה איתא מהרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (כסלו-טבת מאמר ד אות קל"ט) שקיבל מרבותיו לפרש הפסוק (תהלים יח ד) 'מהולל אקרא ה' ומן אויבי אוושע', כי המשכיל אינו מבקש בקשותיו מאת השי"ת דרך בקשה אלא דרך שבת, כגון אם יש לו חולה בתוך ביתו רח"ל לא יבקש על הרפואה, אלא יודה לה' וישבח שהוא רופא חולים, ועי"ז תיעשה בקשתו ממילא, והיינו דכתיב מהולל אקרא ה' - בדרך הילול ושבח אקרא להקב"ה, ולא דרך בקשה, או מיד ומן אויבי אוושע. ובוזה מפרש מדיליה מאי דכתיב (שם ק"ח כא) 'אודך כי עניתני ותהי לי לישועה', דהכי קאמר 'אודך כי [פירוש, כאשר] עניתני, כלומר בעודי בעניי אודה לך הקב"ה, ותיכף ותהי לי לישועה' גם בלי הבקשה.

כג. ידוע מה שדייקו צדיקים בלשון הכתוב שלא נאמר ואש המזבח תוקד עליו (- על המזבח) אלא תוקד בו, ולכאורה קשה שהרי האש אינה אוחזת בגוף המזבח (וכמו שהקשו כבר חז"ל בויק"ר ז ה), אלא באה התורה לרמוז ואש המזבח תוקד בו - בכהן, שהיה צריך לעשות את העבודה מתוך להבת אש קודש.

כד. סיפר הרה"ק רבי יענקל'ה מפשעווארסק זי"ע (אמרי יעקב) ששמע מחותנו הרה"ק רבי איציק'ל זי"ע, שהרה"ק ר' יוסף זאב מקשאנוב הגיע פעם אל זקנו הרה"ק מצאנו זי"ע, ובהיותו עומד עדיין בחדר החיצון אמר להעומדים שם ד"ת ששמע מחותנו (הרה"ק ר' מנחם מענדל מגלאנוב זי"ע) וכאשר יצא ה'דברי חיים' לחדר החיצון קרא לו ושאלו מה הוא מדבר, השיב שאומר דברי תורה בשם חותנו, אמר לו הרה"ק מצאנו זי"ע 'הערט'ס וואס איז תורה, אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה (בפרשתן ו ו), אש - א פייער, תמיד - שטענדיג, תוקד - זאל פלאקערן, על המזבח - אויפן הארץ, לא תכבה - ס'זאל נישט פארלאשן ווערן, און אפילו ווען מ'גייט אוועק חלילה פין א הארבע עבירה' עכלה"ק (הקשב מה היא 'תורה', אש תמיד תבער במזבח שבלב, ולא תכבה אפילו אם נכשל בעבירה חמורה).

על פי זה ביאר הרה"ק רבי יענקל'ה זי"ע מה שהביא ב'עבודת ישראל' (משפטים ד"ה וכו') בשם סידור האר"י כי הרמ"ק קיבל מפי אליהו זכור לטוב סגולה לבטל מחשבות זרות הנופלות על האדם לומר את הפסוק 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה', שאין זה רק 'סגולה' בעלמא, אלא נכלל כאן מהי הדרך שיוכל האדם לנצח את יצרו, כי שלהבת הקודש אשר תוקד בלבבו היא השורפת כל רע.

משל למלך שאיווה לבנות לעצמו 'ארמון המלוכה' ברוב פאר והדר באמצע יער עבות, קם ושכר פועלים שהחלו בכריתת עצי היער, עבר שם חכם אחד וראה את עבודתם הקשה, הלך אל המלך ואמר לו, אדוני המלך, גם אם יכרתו עבדך את עצי היער יומם ולילה - יכלה הזמן והם לא יכלו, לרוב העצים אשר ביער, אך אם אתה לו שמעני - איעצך עצה טובה, הבער אש ביער ובתוך כמה שעות ספורות יהפוך כל היער למאכולת אש, ויהא בידך מקום נקי, פנוי וראוי לבניית הארמון. כך נמי לענין עבודת ה', אם יעבוד האדם לתקן מידה פלונית ומידה אלמונית, פעמים שיכלה הזמן והם לא יכלו, עצתו - להבעיר בלבו אש התורה והעבודה, שלהבת אש לבורא יתב"ש, וממילא ישרפו כל השטותים, ברוחניות ובגשמיות.

שככל שיהיה האדם יותר חולת אהבה כך יתקרב אליו הקב"ה ביותר¹¹.

גם יש בדבר 'חיווק' נפלא, שכל יאמר האדם הרי אנכי רחוק מה', כזאת וכזאת עשיתי... לא כן, אלא אם הוא 'חולת אהבה' - שמשתוקק אל ה', משתוקק להתקרב אל ה', הרי זה מספיק 'שענה' לבקש שהקב"ה ירד אליו ויבקר את החולה, וממילא הכל יבוא על מקומו בשלום, ויזכה להתקרב אל ה'.

פרשת פרה - טהרת הפרה בזמן הזה על ידי קריאת הפרשה בשבת זו קוראים בתורה בפרשת חקת סדר טהרת פרה אדומה, והקריאה מעוררת את הטהרה, כדאיתא (ירושלמי מגילה פ"ג ה"ה, הובא ברש"י במסכת מגילה כ"ט.) בדין הוא שתקדים פרשת החודש לפרשת פרה, שהרי ב'אחד' בניסן הוקם המשכן ו'שני' לו נשרפה הפרה, ומפני מה הקדימוה שהיא טהרתן של ישראל (ומה שאמרו ש'היא' טהרתן של ישראל נראה דקאי על עצם הקריאה - ולא רק על קיום המצווה בפועל)¹².

מה שנאמר (שה"ש ה ה) 'אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני', שהנה איתא בגמ' (ברכות י.) שנחלקו חזקיהו המלך ושעיהו הנביא מי צריך לבוא אל מי, חזקיהו אמר שמאחר שהוא מלך על כן צריך ישעיהו לכבד את המלכות ולבוא אליו, ואילו ישעיהו טען שכבוד נביא עדיף, מה עשה הקב"ה, הביא יסורים על חזקיהו ואמר לו לישעיהו לך ובקר את החולה (ושוב אין כאן ענין של מי צריך 'לכבד' את מי, כי ברור שעל הבריא לבוא אל החולה לבקר, אף אם הוא חשוב יותר מהחולה). והנה, ידוע שיש כביכול מחלוקת בין קוב"ה לכנסת ישראל, הקב"ה אומר 'שובו אלי ואשובה אליכם' (מלאכי ג ז) - שקודם בני ישראל ישוּבו אליו ויקדימו איתערותא דלתתא, ורק אז אשובה אליכם, אולם בני ישראל אומרים 'השיבנו ה' אליך ונשובה' (איכה ה כא) - שהקב"ה יפתח תחילה ויקרב אותנו ועי"ז 'נשובה', ומעתה יש לפרש שזהו שנאמר 'אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני', שאף שהקב"ה אומר שובו אלי תחילה, אך הוא עצמו פסק שישעיה צריך לבקר את החולה, ועל דרך זה מאחר שחולת אהבה אני - אם כן הקב"ה צריך לבוא ולבקר את החולה... וללמדנו,

בלשון חסידים היו ממשילים, כי הנה כל משקה שיש בו אלכוהול, אינו נקפא אפילו בפריזער (מקפיא) החזק ביותר, כי האף אומנם שמדפנות הפריזער נושבות רוחות כפור קרירות וקרח, הרי ה'אש' - האלכוהול שבקרבו, אינו נותן לרוח הקור לשלוט עליו, והלימוד פשוט, כשיבעיר האדם בקרבו 'אש קודש' לכל דבר שבקדושה, לא ישלטו עליו רוחות זרות אפילו בכפור הגדול שבעולם... (בוודאי, מוזהר ועומד כל איש מישראל שלא לשהות בסביבה של קרירות ח"ו אבל בא לומר בדרך כלל, שבכל עת יבעיר לבו לטוב, ועי"ז יהיה שמור מכל רע הבא סביבו).

כה. כה כתב הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש ב) לבאר הטעם שדייקא אסתר המלכה היא שזכתה להציל את כלל ישראל ולשבר את כוחו של המן הרשע, שהנה כל כוחו של המן ועמלק הוא מזכותו של עשו שהיה מופלג במצוות כיבוד אב, ו'א"כ מי שיבוא לבטל זכותו וכוחו צריך שתהיה לו גם כן מצוה זו של כיבוד בלי פקפוק, ומי הוא זה גבר שיש בידו מצוה זו בשלימות ומי הוא שחף מפשע ולא יהיה פוגם בכבוד אביו בכל דהוא', וכבר אמרו חז"ל (קידושין לא): 'אשרי מי שלא חמאן', אכן אסתר המלכה היתה יתומה מאב ואם מלידתה, והיא היתה תמיד מצטערת שלא היה סיפוק בידה לקיים מצות כיבוד' על כן נחשב לה כאילו קיימה כיבוד אב ואם בתכלית השלימות, ומשום כך היה בכוחה להכניע את זרעו של עשו. ומלבד מה שיש ללמוד מכאן על גודל החיוב של מצוות כיבוד אב ואם, שרק עי"ז נוכל להכניע את זרעו של עשו ועלו לציון מושיעים, עוד נלמד מכאן לענייננו על מעלת המשתוקק לעשות מצוה.

כו. דבר עמוק למדנו מדבריהם שאמרו כי מצד הדין היה צריך להקדים 'פרשת החודש', ואעפ"כ הקדימו חז"ל את קריאת 'פרשת פרה' תחילה, ומכאן למדנו שאך 'סדר' אחד יש אצל בני ישראל, תחילה וראש יטהר עצמו, ורק לאחמ"כ יגש לשאר העניינים.

ודרך הטהרה היא כמו שפירש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בנוסח היוצרות לפרשת פרה 'מי יתן טהור מטמא לא אחד' (ומקורו מאיוב יד ד), במשל לשיכור שקיבל על עצמו להפסיק מלשתות יין ושאר דברים המשכרים, ויהי ביום הראשון התעוררה בו תאוה עזה לחזור להרגלו ולשתות מידי דמשכר, אך הוא התאמץ בכל כוחו ולא שתה, ואף שכמה פעמים כבר עמד ללכת אל בית המרזח התחזק ברוחו ולא נגרר אחרי תאוותיו, באותה שעה אמר לעצמו

באר הפרשה - פרשת צו - פרה

ישראל עסוקין במהרה בימים אלו לטהר עצמן לקרבן פסה, לכן הזמן מבקש תפקידו, ומסייע לטהרת הלב גם עתה.

ובך מפרש ה'ערוך השלחן' (סימן תרפה ס"ו) שבפרשת פרה אדומה כתיב ב' פעמים 'לחוקת עולם', (בפסוק י, ובפסוק כא), והיינו, ד'חוקת עולם' אחד קאי על דורות הראשונים מיד אחר חורבן הבית - שגם אחר החורבן היא בידם להיטהר על ידי אפר הפרה כדאיתא 'חבריא מדכן בגלילא' (נדה ו:). שעשו פרה אדומה בכל הלכותיה ודקדוקיה ונטהרו על ידה בפועל ממש, ועוד נאמר בשנית 'לחוקת עולם' לומר שגם בדורנו אנו שאין לנו כלל כל 'אפר' פרה, יש בידינו להטהר ב'אפר פרה' על ידי קריאת פרשה פרה, ומכאן שקריאתה בזמן הזה דאורייתא היא, ובעת קריאתה היא המטהרה^{כח}.

ואכן, עיקר קריאת פרשת פרה קאי על טהרת הלב מן העוונות, וראיה לדבר הביא הרה"ק רבי

איתא ב'עבודת ישראל' זי"ע (פרשת פרה ד"ה והנה בשבת פרשת פרה) 'ופירוש הענין, דבזמן שאין בית המקדש קיים, דבר שפתינו לרצון לפני ארון כל, כאילו קיימנו והקרבנו הקרבנות, וגם הפרה בהזאת שלישי ושביעי, ועל ידי קריאתה על כל פנים נטהר מהרה רוחניות לכבוד הרגל הבא עלינו'. ומרמזו כן בפסוק (במדבר י"א ב) 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן... זאת התורה אשר צוה ה' לאמר', דהיינו שגיע זמן שיהיה די באמירה בלבד - כאשר אין בהמ"ק קיים, אז תבוא האמירה במקום ההזאה בפועל.

בה אמר הרה"ק ה'בית אהרן' (דף קמ"ד). 'צריך להאמין, שכשם שנמחרין באפר פרה ממש להקרבת הפסה, כמו כן נמחרין בזמן הזה ב'קריאת' פרשת פרה כל אחד ואחד... לפי בחינתו בקדושה'.

איתא ב'שפת אמת' (פרה סוף תרמ"א) 'וזמן זה מסייע לטהרה^{כז} על ידי שבזמן המקדש היו כל בני

'הרי התגברתי ועמדתי בגבורה עצומה נגד היצה"ר, אם כן מגיע לי עכשיו לשתות מעט יי"ש...' ובזאת הלך לשתות ונמשך אחריו עד שהשתכר כבראשונה. והיינו שחזר להרגלו הרע כי לא היתה ה'קבלה' אצלו כחומה בצורה, אך מי יתן טהור מטמא, כיצד יתהפך לטהור, על ידי 'לא אחד', פירוש שיאמר 'לא' אחד בכל התוקף... בלא פשרות, אלא יסרב תמיד לשמוע לקול היצר הרע, ואיסורי התורה יהיו אצלו כחומה בצורה, ולא יעבור עליהם בשום פנים ואופן. כז. וכבר איתא ב'חסד לאברהם' (עין הקורא מעין השני נהר נז והובא ב'ערבי נחל' פרשת שמיני) שבשלושים הימים שבין פורים לפסח מוציא הקב"ה את ישראל מדי יום ביומו חלק אחד משלושים מתוך מ"ט שערי טומאה, ומעלה אותם מדרגה לדרגה, כמו שהוציאנו מטומאת מצרים בימים ההם עי"ש.

כה אמר הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע, דהנה איתא בזוה"ק (ח"ב קפג:) דמצה מיכלא דאסוותא [-מאכל רפואה] היא, וכשם שהחולה במחלת הגוף צריך לצום במשך כמה שעות בטרם ינתחו אותו הרופאים כדי לרפאותו, כמו כן לקראת חג הפסח בו אנו עומדים לקבל תרופה ורפואה ל'חולי הנפש' והוא באכילת המצה, עלינו לצום ולהתענות - להיטהר ולהתרחק מתאוות רעות כדי שתוכל הרפואה להשפיע עלינו רפואה שלימה.

על פי הדברים האלה אפשר לבאר את דברי הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (חודש אדר ד י) המיישב קושיית הפוסקים (טור או"ח תלב) מדוע אין מברכין ברכת 'שהחיינו' על בדיקת חמץ - דאכן, מברכין שהחיינו בהתחלת זמן ביעור, והיינו ביום הפורים, והבן. ופירוש הדברים, כי אי אפשר לגשת אל הקודש כי אם שיטהר עצמו תחילה, ובהכנה כראוי, ולכן צריך להקדים בעבודת ה' כבר בפורים, וכך אמרו (פסחים ו. ו. ע"י בביה"ל ריש סימן תכט) 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום' ופורים הוא שלושים יום לפני פסח [וכך נהגו הרבה צדיקים, ללמוד הלכות פסח ביום הפורים].

ואגב אורחא, כתב הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע (לר"ח אדר) וז"ל, וזהו שאמרו ז"ל (ביצה טו:) 'הרוצה שיצליח נכסיו', פירוש הי"ד ימים אחרונים של חדשי השנה שאזי הלבנה הוא מכוסה, וזהו נכסיו היינו בחי' נכסה שהלבנה הוא מכוסה, אזי 'יטע אדר', פירוש שישמור הימים האלו בחודש אדר, היינו הי"ד ימים אחרונים שבסוף חודש אדר, ועי"ז יקח ההמתקה והכנה לכל ימות השנה. עכ"ל.

כת. ידוע מה שהביא הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם ריש פרשת תצא) בשם הרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא זי"ע שהתורה נדרשת בדרך פרד"ס (פ"ש ר"מ ד'רוש ס'וד), והנה, בזמנים הקודמים כשהיה שייך ענין המלחמות עם אומות העולם - בפועל, אזי היה הפשט בכתוב (דברים כא י) כי תצא למלחמה על אויבך ושבת שביו...

ובשל"ה כתב (פר' חוקת תושב"כ ד"ח תוכחת מוסר ד"ה ננוע במת) וז"ל אף בזמן שאין אפר פרה, יוכל אדם לטהר את עצמו כשדבק בהתמדת התורה, ולומד ומלמד על מנת לשמור ולעשות ולקיים.

מדיני טהרת הפרה (במדבר י"ב) הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר, ובדרך רמז פירש ב'באר מים חיים' (פרשת חקת) ד'שלישי' מרמז על עסק התורה, וכמו שאמרו (שבת פ"ה.) 'ברוך רחמנא דיהב אוריין תליתאי (תורה נביאים וכתובים) לעם תליתאי (כהנים ליום וישראלים) על ידי תליתאי (משה רבינו שהיה שלישי לאביו ואמו) ביום תליתאי (לפרישה) בירחא תליתאי' (זה חודש סיון), ובא הכתוב לומר 'הוא יתחטא ביום השלישי' שאפשר לאדם להיטהר ע"י דברי התורה הקדושה - שהמאור שבה יחזירנו למוטב, וביום השביעי קאי על יום השב"ק שהוא מטהר את בני ישראל (עיי' של"ה פר' חוקת דרך חיים תוכחת מוסר כע"ז).

ובדברי האוה"ח הק' בספרו 'ראשון לציון' (משלי ב א) עפ"י הידוע ששלושה מיני טהרה הם - טבילה הגעלה וליבון באש, וליבון גדול מכולם, כמו כן הפוגם בנפשו ח"ו צריך לזככה ולנקותה, ויש כמה דרכים לכך, כגון על ידי יסורים ועוד אופנים שונים, אך אין טהרה ביגיעת התורה שהיא דומה בליבון באש^ל, דכתיב

צדוק הבהן מלובלין זי"ע ב'פרי צדיק' (פרשת פרה אות ו) כי אחר כל קריאה 'מפטירין בנביא' באותו ענין שקראו בתורה, ולפי זה היה לנו להפטיר בפרשת פרה בענין טהרה מטומאת מת שבה מדברת הפרשה, ובאמת המתבונן יראה כי טהרה מטומאת מת לא כתיב שם רק טהרה מעוונות, ככתוב שם (יחזקאל לו כה-כו) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם, ומכל גלוליכם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם, והסירותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר', אלא מכאן מוכח שעיקר טהרת פרה אדומה היא הנקיות והזיכוכ מן העוונות, וכל זריקת מי החטאת על טמא מת כוונתה על 'חטא עין הדעת' שהביא וגרם את הטומאה לאדם הראשון, שהרי על ידי חטא זה נגזרה מיתה לעולם, נמצא שבשבת זו אפשר לתקן את שורש כל החטאים.

ובלשונו של הרה"ק רבי צדוק (פרי צדיק פרה א) קריאת פרשת פרה מועיל לטהר הלב כסיל משמאלו מטומאת היצר הרע^{כט}.

זאת חוקת התורה - אין טהרה כתורה

איתא ב'רוקח' (פר' חוקת) על הפסוק 'זאת חוקת התורה', חוקשה חוקת התורה לפרה אדומה, מה פרה אדומה מטהרת אף התורה מטהרת לזמדיה לשמה^ל.

- מלחמת הרשות, ורק הרמז היה על מלחמת היצר. אך בימינו אנו שאין לנו מלחמות כפשוטן אזי הפשט הפשוט 'כי תצא למלחמה' על מלחמת היצר הצורך המבקש להאבידנו, ועלינו להילחם עמו בחירוף נפש, להביסו ולהפילו. הוסיף על דבריו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (שנת תרס"ח) שכיו"ב הוא לענין 'פרשת פרה', בזמן שהיה לנו אפר פרה היה הפירוש הפשוט על טהרה מטומאת מת, והרמז היה על טהרת היצר, אבל כהיום הזה שאין לנו אפר פרה הרי הפירוש הפשוט הוא על טהרת היצר.

כט. איתא ב'דרשות חתם סופר' (דרשות לג: ד"ה שלהי יומא) שטהרת הפרה קאי על טומאת וחלאת העוונות, ומשום כן אמרה תורה להיטהר ב'אפר פרה', לרמז לאדם שישוב בתשובה אל ה', על ידי שיהיה בעיני עצמו כעפר ואפר, כי על ידי תשובה מתוך הכנעה ושפלות הרוח זוכים לטהרה. ואף גם זאת שישפוך דמעות מתוך שברון לב, ודמעות אלו ייחשבו לו כהזאת מי חטאת, המורם מכל אמור, שטהרת הפרה נוהגת לעולם - אף אחר חורבן ביהמ"ק. ל. כתב הרה"ק ה'מאור ושמשי' זי"ע וז"ל. איתא במדרש רבה (במדב"ר י"ט ו) אמר רבי יוסי ברבי חנינא רמז שכל הפרות בטילות ושלך קיימת. וזה היה בזמן המקדש, אבל עתה בעוונותינו הרבים שחרב בית המקדש אין לנו טהרה, אלא כשאנו לומדים ועוסקים בתורת פרה ובמצוותיה על ידי זה אנו נטהרין. וזה פירוש הפסוק זאת חוקת, דהיינו מצות פרה שהיא חוקה והיא כדי לטהר. התורה אשר ציוה ה' לאמר - רצ"ל שתאמרו ותעסקו בתורת ה', הוא גם כן מטהר. וזה שקאמר המדרש הנ"ל ויקחו אליך רמז שכל הפרות בטילות ושלך קיימת, רצ"ל שאפילו בזמן הזה שאין לנו פרה - שלך קיימת, פירוש שלך היינו התורה שנקראת על שמך כמו שאמר הכתוב (מלאכי ג כב) 'תורת משה עבדי', וע"י תורתך שיתעסקו יוטהרו, עכ"ל.

לא. הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (בפרשת ד"ה זאת, עוד נוכל) מפרש בלשון הכתוב בריש פרשתו (ו ב) 'זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה' וגו', על פי מה שמביא בשם הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע 'איזו היא התורה

באר הפרשה - פרשת צו - פרה

(ירמיה כג כט) 'הלוא כה דברי כאש' השורפת ומכלה יהי ה' בעזרנו, שנזכה להרבות בשמחה באלו הימים, את כל הרע שבו, ומזככת את הנשמה בכל מיני להודות ולהלל לשמו הגדול, ונזכה במהרה להטהר מטהרה לב.
בטהרת הפרה, בב"א.

שלומדין שיעלה למעלה - כשלומדים אותה עם החיות של אש של מעלה, ומעתה יתפרש הפסוק בדרך זה, זאת תורת העולה - איזו תורה עולה למעלה, היא העולה על מוקדה, כשלומד אותה ביקוד אש והתלהבות.
לב. ובפרט בלימוד גמרא שהיא מסלקת ומכרתת כל הקליפות רעים של הסטרא אחרא, וכמו שאמר הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, דגמרא היא מלשון 'גומרי' דהיינו גחלים (ראה רש"י שבת קלד. ד"ה לייתו), מפני שהיא מבערת ושורפת כל הטומאה ולאידך גיסא מבעירה את לב האדם לעבודת השי"ת.
ובספר ישמח ישראל (פרי תצא ה) כתב שדיבוריו האחרונים של הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע טרם הסתלקותו מהעולם הזה - הטהרה הגדולה ביותר היא לימוד התורה.